

VILIAMovi ŠIROKÉMU

Bratislava 4. sept. 1945

Niektoré skúsenosti v Banskej Bystrici, ešte viacej však dňa 2. septembra na Javorine, utvrdzujú ma v presvedčení, že treba započat energickú kampaň za zavedenie uvedomelejšej disciplíny tak v radoch stranických ako aj v radoch našich partizánov.

Nebudem poukazovať na bystrické skúsenosti, o ktorých aj Ty vieš. Na Javorine vyviedli partizáni takmer škandál a pri dôkladnom rozhovore s nimi ukazuje sa toto: Sú znepokojení drobnými — skutočne drobnými — nedostatkami byrokracie (nevýbavovanie alebo zdĺhavé vybavovanie oprávnených žiadostí), potom skreslenými predstavami o možnostiach na takých miestach, kde by sa neuplatnili. Znepokojenie je medzi nimi veľké, podnecuje ich to k verejnému vystúpeniu. No nie je také, aby ho mohla proti nám alebo proti ďalšiemu vývoju vecí na Slovensku použiť kontrarevolučná reakcia. Myslím, že bude potrebné:

1. venovať zvýšenú pozornosť tisícorakým drobným žiadostiam a potrebám partizánov a vojakov, menovite raneným a ich pozostalým. O túto vec sa môže starať partizánska organizácia. Úrady nech sú vyrozumené, že majú dávať prednosť pri vybavovaní takých žiadostí.

2. Pri každej slávnostnej príležitosti nech hovorí popri vojenskom rečníkovi aj partizánsky.

3. Zväz partizánov nech nenechá voľne hľivieť ľuďí. Bude treba zaviesť pravidelnú ďalšiu neprestajnú výchovu partizánov prostredníctvom dobre školených inštruktorov. Vojenská regula nech je medzi nimi uplatňovaná i naďalej. Medzi partizánmi sa vyvíja taktiež vedomie, že sú prví a jediní pri právach a nie vedúci vo vydobývaní a utvrdzovaní práv národných a ľudových. Kde je to možné, nech sa vradia partizáni do armády alebo do Národnej bezpečnosti,

k financom atď., pričom nech sa dôrazne upozornia, že ich sklznutia sa budú prísnejšie posudzovať ako iných. Videl som taktiež na Javorine, že partizáni sú znepokojení, ako vravím, často právom, až do tej miery, že neváhajú použiť kroky priamo nepriateľské, na druhej strane však v dôsledku toho strácajú sympatie u nás tým, že meno partizán znevažujú. My máme uznesenie — ešte moskovské — o vradení partizánskych jednotiek do armády. Toto uznesenie by sa malo uplatňovať, aby trebárs len dočasným zanedbávaním partizánskych bojovníkov nevyrástol tu názor, že sú partizáni na periférii.

*

Treba sa opýtať vojenského veliteľstva na Slovensku, resp. MNO, ako sa uskutočňuje dohovor o zriadení slovenských vojenských jednotiek a o velení v týchto jednotkách. Nesledujem túto vec pravidelne, no zdá sa mi, že slovenské jednotky sa slovenskými nemenujú a slovenské velenie v týchto jednotkách sa neuplatňuje. Veliteľ slovenskej jednotky napr. na Sliachi komandoval po česky pri prevádzaní členov vlády zo slávnosti.

L. Novomeský

Na manifestačnom zjazde Čechov a Slovákov na Javorine predniesol Novomeský hlavný prejav. Pod názvom *Lud*, ktorý sa naučil vládnuť, nemožno ovládať — vyšiel v NO 12. X. 1945.

Pri zaraďovaní partizánov do obnovovaného života vznikali nedorozumenia a spory, ktoré niekedy vyústili do demonštratívnych vystúpení na obranu oprávnených požiadaviek bojovníkov SNP. Spory často podnecoval prístup predstaviteľov DS voči partizánom. Problémy sa vyriešili až po Februári.

Košický vládny program zaručoval o. i. v armáde ako veliace reči češtinu i slovenčinu. Táto zásada sa neuplatňovala dôsledne. Náprava nastala až po Februári.